

UKŁAD CZĘŚCIOWY W PRAWIE RESTRUKTURYZACYJNYM

Wzory pism

Aleksandra Krawczyk

PRAWO W PRAKTYCE

Wolters Kluwer

UKŁAD CZĘŚCIOWY W PRAWIE RESTRUKTURYZACYJNYM

Wzory pism

Aleksandra Krawczyk

PRAWO W PRAKTYCE

Stan prawny na 1 lutego 2022 r.

Recenzent

Dr hab. Izabella Gil, prof. UWr

Wydawca

Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący

Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-163-1

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Mojej Mamie

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
Wstęp	19
Rozdział I	
Układ częściowy – informacje wprowadzające	25
1. Ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne	25
2. Uzasadnienie wprowadzenia przepisów o układzie częściowym	29
3. Układ częściowy w systematyce ustawy z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne	35
4. Układ częściowy a regulacje prawa Unii Europejskiej	39
5. Układ częściowy a uproszczone postępowanie restrukturyzacyjne (uproszczone postępowanie o zatwierdzenie układu)	43
6. Porozumienia selektywne w innych systemach prawnych	45
Rozdział II	
Zakres przedmiotowy układu częściowego. Kryteria wyodrębnienia wierzytelności	50
1. Znaczenie i zakres związania układem	50
2. Zakres przedmiotowy układu	52
2.1. Wierzytelności układowe	52
2.2. Wierzytelności pozaukładowe	54
2.3. Wierzytelności objęte innym układem	56

3. Szczególny zakres przedmiotowy układu częściowego	57
3.1. Zasadniczy wpływ restrukturyzacji na dalsze funkcjonowanie przedsiębiorstwa dłużnika	57
3.2. Prowadzenie przez dłużnika przedsiębiorstwa	60
3.3. Liczba wierzytelności i wierzycieli nieobjętych układem częściowym	62
3.4. Kryteria wyodrębnienia	65
3.4.1. Uwagi wstępne	65
3.4.2. Kryteria obiektywne	66
3.4.3. Kryteria jednoznaczne	67
3.4.4. Kryteria uzasadnione ekonomicznie	67
3.4.5. Związek kryterium ze stosunkiem prawnym między dłużnikiem a wierzycielem	69
3.4.6. Zakaz celowego pomijania wierzyciela przeciwnego zawarciu układu częściowego	71
3.4.7. Przykładowe zakresy przedmiotowe układu częściowego	72
3.4.7.1. Wierzytelności z tytułu finansowania działalności dłużnika	73
3.4.7.2. Wierzytelności z tytułu umów o zasadniczym znaczeniu dla funkcjonowania przedsiębiorstwa dłużnika	74
3.4.7.3. Wierzytelności zabezpieczone rzeczowo	74
3.4.7.4. Wierzytelności największe	76
3.4.8. Kontrola prawidłowego wyodrębnienia wierzytelności przez sąd	77
3.4.8.1. Postępowanie o zatwierdzenie układu	78
3.4.8.2. Uproszczone postępowanie o zatwierdzenie układu	79
3.4.8.3. Przyspieszone postępowanie układowe	79
3.4.9. Kontrola prawidłowego wyodrębnienia wierzytelności przez nadzorcę	82

3.4.10. Kontrola prawidłowego wyodrębnienia wierzytelności przez wierzycieli	83
3.4.10.1. Wierzyciele objęci układem częściowym	83
3.4.10.2. Wierzyciele nieobjęci układem częściowym	84

Rozdział III

Zakres podmiotowy układu częściowego. Podział wierzycieli

na grupy	92
1. Wierzyciele związani układem	92
2. Nakaz jednakowego traktowania wierzycieli	95
3. Odstępstwa od nakazu jednakowego traktowania wierzycieli	97
3.1. Odstępstwa odnoszące się do warunków restrukturyzacji	97
3.2. Traktowanie podmiotów uprzywilejowanych	100
3.3. Dopuszczalność podziału wierzycieli na grupy obejmujące poszczególne kategorie interesów	102
3.3.1. Istota podziału wierzycieli na grupy obejmujące poszczególne kategorie interesów	102
3.3.2. Znaczenie interesu wierzyciela	106
3.3.3. Podział wierzycieli na grupy obejmujące poszczególne kategorie interesów w układzie częściowym	110
3.3.3.1. Stanowiska doktryny	111
3.3.3.2. Stanowiska judykatury	116

Rozdział IV

Propozycje układowe w układzie częściowym	119
1. Przedmiot i uzasadnienie propozycji układowych	119
2. Otwarty katalog propozycji układowych	121
3. Ograniczenia dopuszczalności propozycji układowych	122
4. Formułowanie propozycji układowych	125
5. Legitymacja do złożenia propozycji układowych	126
6. Obowiązek złożenia propozycji układowych	129

7. Rodzaje propozycji układowych w układzie częściowym	132
7.1. Odroczenie terminu wykonania wierzytelności	132
7.2. Rozłożenie spłaty wierzytelności na raty	134
7.3. Zmniejszenie wysokości wierzytelności	136
7.4. Konwersja wierzytelności na udziały lub akcje	138
7.5. Zmiana, zamiana lub uchylenie prawa zabezpieczającego wierzytelność	141
7.6. Zaspokojenie wierzytelności z zysku przedsiębiorstwa dłużnika	143
7.7. Likwidacja majątku dłużnika	145
7.8. Inne propozycje układowe	149
8. Inne postanowienia układowe	150

Rozdział V

Specyfika przebiegu postępowania restrukturyzacyjnego

z układem częściowym	155
1. Treść rozdziału	155
2. Wniosek restrukturyzacyjny	155
3. Plan restrukturyzacyjny	158
4. Przesłanki otwarcia przyspieszonego postępowania układowego	159
5. Skutki otwarcia przyspieszonego postępowania układowego	162
6. Skutki obwieszczenia w (uproszczonym) postępowaniu o zatwierdzenie układu	165
7. Skutki procesowe wydania postanowienia o niezgodności z prawem kryteriów wyodrębnienia	166
8. Połączenie postępowań z układem częściowym do wspólnego rozpoznania	168
9. Rada wierzycieli w przyspieszonym postępowaniu układowym	170
10. Przyjęcie układu częściowego przez wierzycieli	171
11. Zatwierdzenie układu częściowego	172
11.1. Zagadnienia proceduralne	172
11.2. Kontrola merytoryczna	174
12. Zmiana, uchylenie i wygaśnięcie układu częściowego	177
12.1. Zmiana układu częściowego	177

12.2. Uchylenie układu częściowego	179
12.3. Wygaśnięcie układu częściowego	180
13. Uproszczone wnioski o otwarcie postępowania sanacyjnego i ogłoszenie upadłości	181

Rozdział VI

Szczególne rodzaje układu częściowego	183
1. Wprowadzenie	183
2. Układ częściowy obejmujący wierzytelności zabezpieczone rzeczowo i powierniczo	183
2.1. Zagadnienia intertemporalne	183
2.2. Dopuszczalność złożenia szczególnych propozycji układowych	185
2.2.1. Wierzytelności zabezpieczone rzeczowo	185
2.2.2. Wierzytelności zabezpieczone rzeczowo objęte układem z mocy prawa	186
2.2.3. Wierzytelności zabezpieczone powierniczo i zastrzeżeniem prawa własności	188
2.2.4. Treść propozycji układowych	190
2.2.4.1. Uwagi wprowadzające	190
2.2.4.2. Zaoferowanie pełnego zaspokojenia	191
2.2.4.3. Zaoferowanie zaspokojenia w stopniu nie mniejszym niż taki, jaki byłby uzyskany w drodze realizacji zabezpieczenia rzeczowego	192
2.2.5. Postać zaspokojenia wierzytelności	198
2.3. Skutki objęcia wierzytelności zabezpieczonej układem częściowym	200
2.4. Układ częściowy obejmujący wyłącznie wierzytelności zabezpieczone	202
3. Układ częściowy w toku postępowania sanacyjnego	203
3.1. Dopuszczalność prowadzenia kilku postępowań restrukturyzacyjnych	203
3.2. Wierzytelności objęte układem częściowym	205
3.3. Wierzytelności znajdujące częściowo pokrycie w przedmiocie zabezpieczenia	206

3.4. Legitymacja do złożenia wniosku restrukturyzacyjnego dotyczącego układu częściowego	207
3.5. Nadzorca i sędzia-komisarz	208
3.6. Kryteria wyodrębnienia wierzytelności objętych układem częściowym	209
3.7. Propozycje układowe	210
3.8. Uprawnienia wierzycieli nieobjętych układem częściowym	210
3.9. Zatwierdzenie układu częściowego	211
3.10. Układ częściowy pod warunkiem	212
4. Układ częściowy w odrębnych postępowaniach restrukturyzacyjnych	213
4.1. Postępowanie restrukturyzacyjne wobec deweloperów	214
4.2. Postępowanie restrukturyzacyjne wobec emitentów obligacji	215
5. Układ częściowy w postępowaniu upadłościowym	216
5.1. Postępowanie upadłościowe prowadzone zgodnie z przepisami części pierwszej Prawa upadłościowego	216
5.1.1. Układ w upadłości	216
5.1.2. Układ częściowy w upadłości	218
5.2. Układ częściowy w odrębnych postępowaniach upadłościowych	220
5.2.1. Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej	220
5.2.2. Postępowanie o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	222
5.2.3. Inne postępowania odrębne	223
Zamiast zakończenia – wnioski <i>de lege ferenda</i>	227

Wzory pism	255
1. Propozycja innych kryteriów wyodrębnienia wierzytelności	257
2. Zastrzeżenia wierzyciela nieobjętego układem częściowym w zakresie zgodności propozycji układowych z art. 183 ust. 1 pr. rest.	260
3. Zażalenie wierzyciela nieobjętego układem częściowym	263
Bibliografia	269

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Źródła prawa

A. Prawo polskie

k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
k.p.c.	– ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.)
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1526 ze zm.)
nowelizacja z 28.05.2021 r.	– ustawa z 28.05.2021 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1080)
pr. rest.	– ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2021 r. poz. 1588 ze zm.)
pr. up.	– ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1228 ze zm.)
p.u.n.	– ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (w wersji obowiązującej do 31.12.2015 r.) (Dz.U. z 2015 r. poz. 233 ze zm.)
u.d.o.k., ustawa o dopłatach	– ustawa z 19.06.2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. z 2022 r. poz. 171)

B. Prawo Unii Europejskiej

- dyrektywa 2019/1023 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/1023 z 20.06.2019 r. w sprawie ram restrukturyzacji zapobiegawczej, umorzenia długów i zakazów prowadzenia działalności oraz w sprawie środków zwiększających skuteczność postępowań dotyczących restrukturyzacji, niewypłacalności i umorzenia długów, a także zmieniająca dyrektywę (UE) 2017/1132 (dyrektywa o restrukturyzacji i upadłości) (Dz.Urz. UE L 172, s. 18)
- rozporządzenie 1346/2000 – rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 z 29.05.2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.Urz. WE L 160, s. 1, ze zm.) – nie obowiązuje
- rozporządzenie 2015/848 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z 20.05.2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.Urz. UE L 141, s. 19, ze zm.)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47)

C. Prawo obce

- InsO – ustawa z 5.10.1994 r. Insolvenzordnung, BGBl. I S. 2866, ze zm.

2. Organy, organizacje i instytucje

- SA – Sąd Apelacyjny
- SN – Sąd Najwyższy
- SO – sąd okręgowy
- SR – sąd rejonowy
- UE – Unia Europejska

3. Czasopisma i publikatory

- Dor. Rest. – Doradca Restrukturyzacyjny
- MPB – Monitor Prawa Bankowego
- MPH – Monitor Prawa Handlowego

M. Praw.	– Monitor Prawniczy
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
PiP	– Państwo i Prawo
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PS	– Przegląd Sądowy
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
SPP	– Studia Prawa Prywatnego
St. Praw.	– Studia Prawnicze
TPP	– Transformacje Prawa Prywatnego

WSTĘP

Opracowanie, które trzymają Państwo w dłoniach, to pierwsza na polskim rynku wydawniczym monografia na temat układu częściowego, instytucji prawnej uregulowanej w art. 180 i n. pr. rest. Układ częściowy pozwala dłużnikowi na złożenie propozycji układowych dotyczących jedynie części zobowiązań, których restrukturyzacja ma zasadniczy wpływ na dalsze funkcjonowanie przedsiębiorstwa dłużnika. Dłużnik wybiera wierzytelności, których nie jest w stanie zaspokoić zgodnie z ich treścią, i oferuje wierzycielom tych wierzytelności propozycje układowe, polegające choćby na ich częściowym umorzeniu, rozłożeniu na raty czy konwersji na udziały albo akcje w kapitale zakładowym dłużnika. Oferta zwykle kierowana jest do wierzycieli finansowych, w tym banków czy innych instytucji kredytujących dłużnika, choć nie jest to wyłączone pole zastosowania układu częściowego. Chodzi tu po prostu o wierzytelności, dzięki restrukturyzacji których dłużnik będzie w stanie naprawić swoje przedsiębiorstwo, wyjść z kryzysu, poprawić albo nawet odzyskać płynność finansową. Jednocześnie inni wierzyciele, np. na bieżąco współpracujący z dłużnikiem dostawcy, nie są dotknięci skutkami postępowania restrukturyzacyjnego. Działalność dłużnika nie ulega destabilizacji, nadal prowadzi on swój biznes i w ten sposób uzyskuje środki na zaspokojenie wierzytelności układowych. Poza tym do podstawowych celów stawianych przed układem częściowym należą przyspieszenie i ułatwienie wynegocjowania i zawarcia układu między dłużnikiem a mniejszą liczbą wierzycieli, niż gdyby układem miały zostać objęte wszystkie podmioty, z którymi dłużnik prowadzi jakąś współpracę. Z tych przyczyn układ częściowy może zostać przyjęty i zatwierdzony wyłącznie w postępowaniu o zatwierdzenie układu albo przyspieszo-

nym postępowaniu układowym. Niezależnie od powyższego układ częściowy pozwala również na wyłączenie poza nawias postępowania wierzytelności z tytułu pomocy publicznej i przeprowadzenie restrukturyzacji bez oczekiwania na decyzje organów pomocowych.

Do końca listopada 2021 r. unikatową konstrukcją w ramach układu częściowego było to, że pozwalał on na objęcie skutkami postępowania restrukturyzacyjnego oraz skutkami układu wierzyciela, którego wierzytelność jest zabezpieczona hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską, bez jego zgody. Następowало to ze wszystkimi skutkami objęcia wierzytelności układem z mocy prawa, w tym w postaci uniemożliwienia takiemu wierzycielowi prowadzenia przeciwko dłużnikowi postępowania egzekucyjnego z przedmiotu zabezpieczenia. Jakkolwiek od początku obowiązywania odnośnych przepisów właśnie tę konstrukcję powszechnie wskazywało się jako jedną z głównych zalet układu częściowego, to praktyka pokazała, że nie był to główny powód wybierania przez dłużników częściowej restrukturyzacji¹. Od 1.12.2021 r. w każdym postępowaniu restrukturyzacyjnym możliwe jest objęcie wierzytelności zabezpieczonych rzeczowo układem bez zgody wierzyciela (por. art. 151 ust. 2a pr. rest.).

Układ częściowy przeznaczony jest co do zasady dla dłużników w kryzysie finansowym. Sam „kryzys”, definiowany jako stan, w którym niepewna jest dalsza egzystencja przedsiębiorstwa², jest kluczowym pojęciem w obszarze restrukturyzacji. W uproszczeniu wszelkie działania

¹ Zgodnie z raportem przygotowanym przez Fundację Court Watch Polska wśród zbadanych układów częściowych najpopularniejszymi kryteriami wyodrębnienia wierzytelności były suma wierzytelności (8 na 29 przeanalizowanych przypadków) oraz tytuł wierzytelności w postaci szeroko rozumianego finansowania dłużnego (7 przypadków) lub umów o zasadniczym znaczeniu (6 przypadków). Tylko w 9 na 29 przypadków (ok. 31%) wnioskodawcy złożyli propozycje układowe pozwalające na objęcie układem częściowym wierzytelności zabezpieczonych rzeczowo bez zgody wierzycieli, którym wierzytelności przysługują. Por. B. Pilitowski [i in.], *Praktyka stosowania przygotowanej likwidacji (pre-pack), układu częściowego i układu w upadłości w latach 2016–2018*, Toruń 2019, https://tatara.com.pl/wp-content/uploads/2019/11/FCWP_Raport_prawo_upadlosciowe_2019.pdf (dostęp: 4.01.2022 r.), s. 42–43.

² K. Wimmer, A. Stenner, *Lexikon des Insolvenzrechts*, Neuwied 1999, s. 263.

restrukturyzacyjne służą pokonaniu jakiegoś kryzysu³, tj. sytuacji, w przebiegu której dochodzi do niekorzystnych i nieakceptowanych przez decydentów zmian w obszarze potencjałów przedsiębiorstwa, majątku i płynności⁴. Z pojawieniem się kryzysu wiąże się bezpośrednio zagrożenie osiągnięcia założonych przez przedsiębiorcę celów i kontynuacji działalności przy istotnie ograniczonym czasie na podjęcie działań zaradczych⁵. Kryzys finansowy dotyczy realizacji zobowiązań przez dłużnika, a nie kwestii związanych z działalnością operacyjną – produkcją, sprzedażą, marketingiem itp. Doświadczenie dowodzi, że im szybciej kryzys zostanie rozpoznany i zostaną wdrożone wymagane środki naprawcze odpowiednie dla stadium i symptomów kryzysu, tym większe są szanse na jego przezwyciężenie⁶. Właśnie взгляд na szybkość postępowania stanowi podstawowe uzasadnienie koncepcji układu częściowego z perspektywy jego użyteczności⁷.

Mimo szeregu zalet układu częściowego w porównaniu z układem generalnym i teoretycznej atrakcyjności tego instrumentu prawnego, do tychczas układy częściowe nie przyjęły się w polskiej praktyce restrukturyzacyjnej. Do końca drugiego kwartału 2019 r. przeprowadzono zaledwie 48 postępowań restrukturyzacyjnych z układem częściowym na 1262 postępowania restrukturyzacyjne w ogóle⁸. Postępowania restrukturyzacyjne z układem częściowym stanowiły zatem jedynie 3,8% wszystkich postępowań restrukturyzacyjnych. Jednocześnie w tym czasie doszło do zatwierdzenia co najmniej 37 układów częściowych⁹, co stanowi 77,1% wszystkich postępowań restrukturyzacyjnych

³ E. Mączyńska, S. Morawska, *Efektywność procedur upadłościowych. Bankructwa przedsiębiorstw, katharsis i nowa szansa*, Warszawa 2015, s. 67.

⁴ H. Hess, *Sanierungshandbuch*, Köln 2009, s. 5.

⁵ Ch.F. Hermann, *Some Consequences of Crisis which Limit the Viability of Organisations*, „Administrative Science Quarterly” 1963/8, s. 61–82.

⁶ N.A. Medla, *Präventive Unternehmenssanierung im deutschen und im französischen Recht*, Baden-Baden 2008, s. 40–41.

⁷ C. Zalewski, *Układ częściowy*, Dor. Rest. 2017/4, s. 45.

⁸ *Postępowania prowadzone w celu zawarcia układu częściowego*, <http://zimmermanfilipiak.pl/aktualnosci/prezentacje/raport-restrukturyzacje-w-polsce.-q2-2019.html> (dostęp: 4.01.2022 r.), s. 5.

⁹ Używam sformułowania „co najmniej”, ponieważ odnośnie do pozostałych postępowań w toku na koniec drugiego kwartału 2019 r. nie ma informacji co do ich wyniku, a zatem nie można założyć, że w tych postępowaniach układy nie zostały zawarte.

z układem częściowym, gdzie średnia w postępowaniach z układem generalnym to tylko 29,87%¹⁰. Abstrahując od tego, że dane dotyczące układów generalnych obejmują również postępowania układowe i sanacyjne, w których do przyjęcia i zatwierdzenia układu dochodzi relatywnie później niż w przypadku postępowań, w których dopuszczalne jest zawarcie układu częściowego, to widoczne jest, że jeżeli dłużnicy już decydują się na układ częściowy, to skuteczność tego instrumentu w zakresie zawarcia układu jest wysoka.

Od czasu przeprowadzenia wyżej przywołanych badań statystycznych krajobraz restrukturyzacyjny w naszym kraju znacząco się zmienił, co miało związek z wybuchem pandemii SARS-CoV-2, a w szczególności z wprowadzeniem przepisów o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu (uproszczonym postępowaniu restrukturyzacyjnym)¹¹. Uproszczone postępowanie restrukturyzacyjne stanowi obecnie zdecydowanie najpopularniejszy tryb postępowania – na koniec pierwszego kwartału 2021 r. szacowano, że wypełnia ponad 80% wszystkich postępowań restrukturyzacyjnych, ze skutecznością w postaci zawartych układów na poziomie ok. 60% w postępowaniach zakończonych do końca listopada 2020 r.¹² Zaledwie dziewięć spośród zawartych układów to układy częściowe¹³.

Dlaczego układ częściowy nie cieszy się popularnością wśród dłużników? Przyczyny trafnie podsumował K. Jeleński w artykule o znamienym tytule *Czy układy częściowe wciąż mają sens?*: „Piętrzące się komplikacje, sprzeczne poglądy w doktrynie i orzecznictwie na temat wykładni przepisów prawa restrukturyzacyjnego dotyczących podstawowych założeń i celów układu częściowego powodują, iż instytucja ta z powodu niepewności prawnej i związanych z nią ry-

¹⁰ *Postępowania...*, s. 14.

¹¹ Por. art. 15 i n. u.d.o.k.

¹² *Uproszczone postępowanie restrukturyzacyjne. Nowe narzędzie restrukturyzacji w Polsce wprowadzone przez Tarczę 4.0 w związku z pandemią Covid-19. Stan po I kwartale 2021 r.*, https://tatara.com.pl/wp-content/uploads/2021/05/Uproszczone_postepowanie_restrukturyzacyjneRaport_za_2021_Q1.pdf (dostęp: 30.09.2021 r.), s. 4.

¹³ *Uproszczone...*, s. 5.

zyk stała się mało atrakcyjna”¹⁴. Niestety, przy tworzeniu przepisów o układzie częściowym w istocie zabrakło precyzji, nie zachowano wymogów dobrej legislacji i w wielu miejscach widoczne jest, że przepisy zostały po prostu sformułowane w sposób niewłaściwy. Zwracam na to uwagę wielokrotnie w niniejszym opracowaniu, zamiast zakończenia przedstawiam zaś postulaty *de lege ferenda*. Opracowanie to powstało bowiem na bazie pracy doktorskiej, którą w marcu 2021 r. obroniłam pod kierunkiem dr. hab. Rafała Adamusa, profesora Uniwersytetu Opolskiego, i w ramach której, za namową promotora, przedstawiłam szereg takich postulatów, licząc na to, że zmiany w przepisach są możliwe, a układ częściowy mógłby dzięki nim mieć takie miejsce w praktyce restrukturyzacji, jakie mieć powinien, z korzyścią dla dłużników i wierzycieli.

Opracowanie ma charakter monograficzny, omawiam w nim układ częściowy w sposób kompleksowy, tj. z odniesieniem się do celu i funkcji tej instytucji, a także ram prawnych, w jakie została wdrożona, oraz przepisów znajdujących zastosowanie do układu częściowego, zarówno o charakterze materialnoprawnym, jak i procesowym (w szczególności regulujących tryb zawierania i zatwierdzania układu częściowego oraz jego skutki prawne). W porównaniu z pracą dokorską stanowiącą jego bazę opracowanie jest przy tym znacznie smuklejsze (pomniejszone o ponad 200 stron maszynopisu), pozbawione nadmiernych rozważań o charakterze teoretycznoprawnym i dotyczących instytucji prawnych niecharakterystycznych dla układu częściowego, a nadto uaktualnione poprzez uwzględnienie również zmian przepisów, które weszły w życie w dniu 1.12.2021 r. Liczę na to, że opracowanie spełni pokładaną w nim nadzieję bycia „praktycznym przewodnikiem” po meandrach układu częściowego.

Wrocław, 1.02.2022 r.

¹⁴ K. Jeleński, *Czy układy częściowe wciąż mają sens?*, Dor. Rest. 2020/1, s. 122.

Rozdział I

UKŁAD CZĘŚCIOWY – INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

1. Ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne

Układ częściowy został wprowadzony do polskiego systemu prawnego ustawą – Prawo restrukturyzacyjne ze skutkiem od 1.01.2016 r., jako jeden z elementów dotychczas największej reformy ustawy z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (do tamtego czasu jako Prawo upadłościowe i naprawcze). Zanim doszło do uchwalenia przywołanej ustawy, sądowe postępowania mające na celu naprawę przedsiębiorstwa dłużnika były uregulowane w ustawie – Prawo upadłościowe i naprawcze. W akcie tym, poza postępowaniem upadłościowym obejmującym likwidację majątku upadłego, zawarte były przepisy odnoszące do postępowania upadłościowego z możliwością zawarcia układu (przez dłużnika z wierzycielami) oraz postępowania naprawczego (art. 1 ust. 1 p.u.n.). Postępowania upadłościowe prowadzone w obydwu przywołanych trybach dostępne były wyłącznie dla dłużników niewypłacalnych (art. 10 p.u.n.), natomiast postępowania naprawcze, co do zasady, jedynie dla dłużników, którzy znajdowali się w stanie zagrożenia niewypłacalnością (art. 492 ust. 1 p.u.n.)¹. Istotna więk-

¹ Zgodnie z art. 492 ust. 4 p.u.n. postępowanie naprawcze mógł prowadzić także przedsiębiorca, w stosunku do którego sąd na podstawie art. 12 p.u.n. oddalił wniosek o ogłoszenie upadłości z jednoczesnym zezwoleniem na prowadzenie postępowania naprawczego.

szość postępowań upadłościowych prowadzona była w trybie likwidacyjnym, a nie układowym². Zawierane układy rzadko były wykonywane³, natomiast postępowania naprawcze w zasadzie nie przyjęły się w praktyce gospodarczej⁴. Ogólna liczba postępowań prowadzonych na podstawie przepisów ustawy również była bardzo niska w porównaniu z liczbą funkcjonujących w Polsce przedsiębiorców i innych państw⁵. Skuteczność sądowych instrumentów pozwalających na restrukturyzację dłużnika niewypłacalnego albo zagrożonego niewypłacalnością była więc bardzo niska⁶. Jako główne dysfunkcje systemu wskazywano brak przejrzystości i sprawności procedur upadłościowych, ograniczoną dostępność postępowań naprawczych, marginalizację aspektów naprawczych na rzecz likwidacyjnych, odium społeczne upadłości, w tym również upadłości układowej, oraz długi czas trwania procedur sądowych i niski poziom profesjonalizmu podmiotów zaangażowanych w te procedury, w tym sędziów, syndyków, zarządców itp.⁷

Z wyżej wymienionych przyczyn jako podstawowe założenia o charakterze prawnym i ekonomicznym reformy, zakończonej ostatecznie uchwaleniem Prawa restrukturyzacyjnego, wskazano zmianę paradygmatu postępowań poprzez uwzględnienie w rozwiązaniach prawnych nie tylko interesu wierzycieli w postaci zaspokojenia wierzytelności, ale również interesów dłużników. Postulowano zwiększenie liczby ścieżek restrukturyzacji celem ich dopasowania

² J. Świerk, A. Banach, *Upadłość polskich przedsiębiorstw w latach 2009–2012*, „Zarządzanie i Finanse” 2013/2, s. 450.

³ A. Machowska [w:] *Prawo restrukturyzacyjne i upadłościowe. Zagadnienia praktyczne*, red. A. Machowska, Warszawa 2016, s. 27.

⁴ J. Kruczałak-Jankowska, *Tendencje zmian regulacji prawnych niewypłacalności przedsiębiorców w prawie polskim*, PPH 2016/1, s. 6; P. Filipiak, *Prawo restrukturyzacyjne z perspektywy przedsiębiorcy w kryzysie finansowym*, „Palestra” 2015/11–12, s. 13; A. Tokarski, *Kierunki ewolucji systemu upadłościowego w Polsce*, „Przedsiębiorczość – Edukacja” 2015/11, s. 247, 253.

⁵ K. Kartus, *Upadłość w Polsce jest rzadko wykorzystywanym narzędziem*, „Analiza FOR” 2012/10, s. 2.

⁶ A. Witosz, *Zarząd własny dłużnika w prawie restrukturyzacyjnym*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2015/240, s. 12.

⁷ Zamiast wielu A. Tokarski, *Kierunki...*, s. 251–255; K. Kartus, *Upadłość...*, s. 2–6.

do aktualnej sytuacji finansowej dłużnika, stosunków z wierzycielami oraz wielkości przedsiębiorstwa, a jednocześnie umożliwienie wszczynania postępowań również przez dłużników wypłacalnych, ale zagrożonych niewypłacalnością, a także uproszczenie, odformalizowanie i usprawnienie postępowań oraz wprowadzenie instrumentów, które pozwolą na zdjęcie z dłużników odium upadłości i ich powrót do życia gospodarczego⁸. Początkowo autorzy reformy nie planowali rozdzielenia przepisów o postępowaniu upadłościowym obejmującym likwidację majątku upadłego i o postępowaniach zmierzających do naprawy przedsiębiorstwa dłużnika do odrębnych aktów prawnych (co ostatecznie miało miejsce), a jedynie sugerowali podjęcie działań mających na celu doprowadzenie do zmiany postrzegania procedur upadłościowych przez przedsiębiorców⁹. Ryzyko wizerunkowe związane ze społecznym odbiorem danej procedury jest bowiem często istotnym kryterium przy wyborze przez dłużnika formy restrukturyzacji spośród form pozasądowych i sądowych¹⁰. Warto zauważyć, że jednej z największych zalet międzynarodowego sukcesu angielskiego postępowania *scheme of arrangement*, które może przybrać postać bardzo podobną do polskiego układu częściowego, upatruje się właśnie w tym, że procedura nie jest uregulowana w prawie upadłościowym, a przesłanki skorzystania z niej nie są bezpośrednio związane z niewypłacalnością dłużnika¹¹.

Opisane postulaty znalazły odzwierciedlenie w uzasadnieniu projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne z projektami aktów wykonawczych, złożonego Sejmowi RP w dniu 9.10.2014 r. Jako motywy proponowanej nowelizacji na pierwszym miejscu wskazano dysfunkcje ówczesnie obowiązującej regulacji, skutkujące stosunkowo niewielką liczbą, długim czasem trwania i wysokimi kosztami postępo-

⁸ Rekomendacje Zespołu Ministra Sprawiedliwości ds. Nowelizacji Prawa Upadłościowego i Naprawczego, Warszawa 2012, s. 26–27.

⁹ Rekomendacje..., s. 28–29.

¹⁰ K. Wiater [w:] K. Wiater [i in.], *Restrukturyzacja i upadłość. Zagadnienia praktyczne*, Warszawa 2018, s. 36.

¹¹ S. Paterson, *Reflections on English Law Schemes of Arrangement in Distress and Proposals for Reform*, 2017 r., <https://ssrn.com/abstract=2926848> (dostęp: 28.11.2021 r.), s. 11.

wań upadłościowych, jak również średnim poziomem zaspokojenia wierzycieli¹². Z tych względów jako główny cel nowych przepisów projektodawca wskazał wprowadzenie skutecznych instrumentów pozwalających na przeprowadzenie restrukturyzacji i zapobieżenie likwidacji przedsiębiorstwa dłużnika¹³. Nowe przepisy miały pozwolić na zapewnienie przedsiębiorcom skutecznych instrumentów restrukturyzacyjnych, przy jednoczesnej maksymalizacji ochrony praw wierzycieli i zwiększeniu uprawnień wierzycieli aktywnych¹⁴ (również kosztem uprawnień sądu i sędziego-komisarza¹⁵). Celem była maksymalizacja szybkości i efektywności restrukturyzacji i upadłości oraz realizacja polityki „nowej szansy”, zwłaszcza w przypadku tych przedsiębiorców, których fiasko przedsięwzięcia gospodarczego wynika z niekorzystnej zmiany warunków ekonomicznych. Wyrażenie postulowano także zmniejszenie odsetka przedsiębiorstw, które zaprzestają działalności, ale nie są poddawane likwidacji, tylko faktycznie „porzucane” przez decydentów¹⁶.

Ustawa w kształcie nieznacznie odbiegającym od pierwotnej wersji projektu (choć zastrzeżenia i propozycje modyfikacji szeregu proponowanych w projekcie rozwiązań były zgłaszane przez różne środowiska, w tym korporacje prawnicze, sądy oraz organizacje pracodawców, przedsiębiorców i banków¹⁷) została uchwalona przez Sejm RP w dniu 15.05.2015 r. i weszła w życie (z wyjątkami) w dniu 1.01.2016 r.

¹² Na przykładowe dysfunkcje zwraca uwagę R. Adamus, *Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 6.

¹³ Uzasadnienie projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne z projektami aktów wykonawczych, VII kadencja, druk sejm. nr 2824, s. 278.

¹⁴ Istotne zwiększenie uprawnień wierzycieli uznawane jest za jedno z najistotniejszych osiągnięć reformy. A. Hrycaj [w:] *Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, red. A. Hrycaj, P. Filipiak, Warszawa 2017, s. 26.

¹⁵ C. Zalewski [w:] *Postępowanie restrukturyzacyjne. Komentarz praktyczny. Wzory pism i przykłady postępowania restrukturyzacyjnych*, red. A. Głowacki, C. Zalewski, Warszawa 2016, s. 27.

¹⁶ Uzasadnienie projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne..., s. 281–282.

¹⁷ Por. stanowiska dostępne pod adresem: <http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/218343> (dostęp: 23.06.2021 r.)